

ΟΙ ΑΙΤΙΕΣ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙ
ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΑΝΩΤΑΤΟΥΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥΣ
ΕΛΕΓΧΟΥ

του

ΔΗΜΗΤΡΗ ΑΝΔΡΕΑ ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα στο Διεθνές και Ευρωπαϊκό Οικονομικό Δίκαιο (LLM)

Πανεπιστήμιο Νεάπολις Πάφου

Πάφος, Κύπρος

2015

Υποβληθείσα στη Σχολή της Νομικής Και Κοινωνικών Επιστημών σε μερική εκπλήρωση

των απαιτήσεων για την απόκτηση

του Πτυχίου του

LLM

ΟΙ ΑΙΤΙΕΣ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ
ΚΑΙ ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΑΝΩΤΑΤΟΥΣ
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥΣ ΕΛΕΓΧΟΥ

Διπλωματική Εργασία στο Διεθνές και Ευρωπαϊκό Οικονομικό Δίκαιο

Επιβλέπων Καθηγητής

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΑΡΗΣ

Εξεταστική Επιτροπή

Κοσμήτορας/Διευθυντής Προγράμματος

Αντώνης Μανιτάκης /Κωνσταντίνος Γε. Αθανασόπουλος

Αφιέρωση

Στον Ανδρέα και στη σοφή γυναίκα .

<u>Πίνακας περιεχομένων</u>	<u>Σελ.</u>
Πρόλογος	9
Εισαγωγή	11
Κεφάλαιο I – “Η ανατομία της κρίσης”	15
1. Η δημιουργία της κρίσης – US	24
2. Η δημιουργία της κρίσης – Europe	25
3. Η ανάπτυξη της κρίσης – Asia	26
Κεφάλαιο II - “Αιτίες της κρίσης”	29
Μακροοικονομικές αιτίες	29
Χαμηλός πληθωρισμός και χαμηλά δανειστικά επιτόκια	29
Ανάληψη υψηλού κινδύνου	30
Αυξανόμενες ανισορροπίες	32
Αποτυχία αντιμετώπισης του οικονομικού κύκλου	33
Αίτιες των αγορών	34
Οικονομικές καινοτομίες αύξησαν την περιπλοκότητα	34
Υποτίμηση του πλατιών ρίσκων του συστήματος	35
Ανικανότητα στη διαχείριση του κινδύνου	37
Οι οργανισμοί αξιολόγησης του πιστωτικού κινδύνου απέτυχαν να εκτιμήσουν τους κινδύνους	37

Τα συστήματα αμοιβών διέσπειραν την ανάληψη κινδύνων	38
Οι τράπεζες παρέκαμψαν τους κανονισμούς σε αναγκαία κεφάλαια	39
Προκυκλικές πιστωτικές καταστάσεις	39
Αποτυχία εφαρμογής των πολιτικών και των κανονισμών	40
Οι κυβερνητικές πολιτικές χαμήλωσαν τον πιστωτικό έλεγχο	40
Κανένας υπεύθυνος η αντιλήφθηκε τους διάσπαρτους κινδύνους του συστήματος	41
Έλλειψη διεθνούς εναρμόνισης και συντονισμού	42
Οι επόπτες δεν αντιλήφθηκαν τους κινδύνους η και οι τράπεζες παρέκαμψαν τις ανάγκες τους σ κεφάλαια	43
Διαδικασίες διάλυσης για τις τράπεζες	44
Οι κυβερνήσεις εγγυήθηκαν το οικονομικό σύστημα	45
Περίληψη	46
Κεφάλαιο ΙΙΙ – “Μαθήματα από κρίσεις του παρελθόντος καθώς και πρόσφατες κρίσεις”	49
Γενικά χαρακτηριστικά	49
The Boom-period	49
Γεγονότα που πυροδότησαν την κρίση	50
Ανταπόκριση στην πολιτική	51
Τι ήταν διαφορετικό αυτή τη φορά	51

Γιατί οι επιπτώσεις διέφεραν τόσο πολύ από χώρα σε χώρα	53
Περίληψη	57
Κεφάλαιο IV - “Συμπεράσματα και επιπτώσεις για τους Ανώτατους Οργανισμούς Ελέγχου”	59
Έλεγχος της διατηρησιμότητας των δημοσίων οικονομικών	60
Έλεγχος των τραπεζικών εγγυήσεων	61
Ο ρόλος των ΑΟΕ στην προώθηση λογοδοσίας για οικονομική σταθερότητα	62
Ανάγκη για διεθνή συντονισμό και συνεργασία	63
Προωθώντας διαφανείς και αξιόπιστες οικονομικές παρουσιάσεις	64
Αναφορές / Βιβλιογραφία	66
Παράρτημα /Appendix I - The Boom-Bust process	68

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η παγκόσμια χρηματοπιστωτική και οικονομική κρίση και τα συνεπακόλουθα προβλήματα ακόμη πλήττουν την οικονομία της Ευρώπης και επισκιάζουν τις μακροπρόθεσμες προοπτικές. Είναι η πιο έντονη και βαθιά ανατάραξη μετά από το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο και η διαδικασία ανάκαμψης φαίνεται να είναι μεγάλης διάρκειας, επικίνδυνη και ευάλωτη. Η πλατειά κατρακύλα (ρευστότητα και κατόπιν συστημική κρίση) που χρονολογείται από τη πτώχευση των Lehman Brothers (Σεπτέμβρης 2008) που ήταν αποτέλεσμα του σπασίματος της φούσκας της αγοράς οικιών στην Αμερική, διείσδυσε μέσα στα παγκόσμια οικονομικά κανάλια φτάνοντας πρώτα στο Ηνωμένο Βασίλειο και μετά στην υπόλοιπη Ευρωπαϊκή Ένωση. Τα λεφτά, τα κεφάλαια και οι διατραπεζικές αγορές είχαν παραλύσει γιατί οι τραπεζίτες δεν παρείχαν πίστωση ακόμη και μεταξύ τους. Σαν αποτέλεσμα τούτων των καταστάσεων οι χώρες μέλη είχαν να αντιμετωπίσουν ασφυκτικές πιστωτικές καταστάσεις, απότομη συρρίκνωση της παραγωγής, μειωμένες επιχειρηματικές επενδύσεις και καταρρέουσες αγορές συναλλάγματος, τιμές μετοχών, αυξανόμενη ανεργία, έλλειψη πόρων για καινοτομία και έρευνα και ανάπτυξη, πτωτικές τιμές των οικιών, εξανέμιση του πλούτου των νοικοκυριών, καταρράκωση της εμπιστοσύνης των καταναλωτών και επενδυτών και ο φόβος για μια αυξανόμενη οικονομική κατρακύλα που η κοινωνική πίεση του γηρασμού μπορούσε να κεντρίζει περισσότερο. Έτσι οι κυβερνήσεις, οι αποφασίζοντες στην ΕΕ, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα σε συνεργασία με τις εθνικές τράπεζες έπρεπε να πάρουν σημαντικά, αποτελεσματικά και διαχρονικά μέτρα για να ανταποκριθούν και αντιδράσουν στα συνεχώς επειδυνωόμενα προβλήματα. Οι κεντρικές τράπεζες πήραν μέτρα χρηματοοικονομικής φύσεως και μετά από αυτό, σύμφωνα με τα χρηματοοικονομικά πακέτα, οι κυβερνήσεις παρέβηκαν για να στηρίξουν τις τράπεζες που επηρεάστηκαν από τη πίεση και να ενισχύσουν την πραγματική οικονομία.

Η μεγάλη ποικιλία μέτρων ενίσχυσης ήταν βασικά πάνω στην αρχή του European Recovery Plan (EERP) φτάνοντας το συνολικό ποσό του 2% του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος και των 27 χωρών, από το οποίο τα δυο τρίτα είχαν εφαρμογή από το 2009 και το υπόλοιπο το 2010.

Αυτή η δημόσια δαπάνη και οι νέες κυβερνητικές δεσμεύσεις συνέπιπταν μέσα στο ρόλο και σκοπό των εθνικών Ανώτατων Οργανισμών Ελέγχου (SAIs), Supreme Audit Institutions,

που είναι υπεύθυνοι για το εξωτερικό, ανεξάρτητο έλεγχο του προϋπολογισμού της χώρας και ενέργειες της εκτελεστικής εξουσίας. Το μεταβαλλόμενο χρηματοοικονομικό, οικονομικό υπόβαθρο έχει επίσης θέσει νέες προκλήσεις για τους Ανώτατους Οργανισμούς Ελέγχου. Στα επόμενα κεφάλαια επεξηγούνται οι λειτουργίες των εξωτερικών ελεγκτικών οργανισμών σε σχέση με την κρίση (INTOSAI,2009a).

Το INTOSAI, δημιούργησε μια δύναμη κρούσης (Task Force) που της ανατέθηκε να εξάγει συμπεράσματα από την οικονομική κρίση που κτύπησε την παγκόσμια οικονομία το 2008. Στη πρώτη της συνάντηση στην Ουάσινγκτον τον Ιούλιο του 2009, αυτή αποφάσισε να διαίρεση την εργασία της σε τέσσερις υποομάδες. Η δουλειά της πρώτης υποομάδας, που προέδρευε Το Σουηδικό Εθνικό Ελεγκτικό Γραφείο, ήταν να περιγράψει τις αιτίες της κρίσης και τα μαθήματα που εξήχθηκαν από αυτή.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι οικονομικές κρίσεις δεν είναι ένα νέο φαινόμενο. Η παγκόσμια οικονομία έχει από καιρό εις καιρό κτυπηθεί από κρίσεις και η παρούσα κρίση είναι πιθανόν όχι η τελευταία. Οπωσδήποτε, υπήρξαν πολλοί παράγοντες σε συνδυασμό για να δημιουργήσουν την πιο σοβαρή οικονομική κρίση από την μεγάλη κρίση του 1930, περιλαμβανομένων μακροοικονομικών προβλημάτων αποτυχίες των αγορών και ελλείψεις στην εφαρμογή των πολιτικών.

Ο οικονομικός τομέας έχει αναπτυχθεί περίπλοκα και οι πρωταγωνιστές κατέστησαν πολύ μεγάλοι, πολλές φορές πολύ μεγάλοι για να ελεγχτούν. Αυτοί οι οργανισμοί και τα προϊόντα τους έγιναν πολύ δύσκολο να εποπτευτούν και να ρυθμιστούν. Ακόμα και ο εσωτερικός έλεγχος των οικονομικών οργανισμών εκ των έσω έχει αποτύχει σε πολλές περιπτώσεις. Οι διάσπαρτοι κίνδυνοι του συστήματος έγιναν πιο μεγάλοι από ποτέ στο παρελθόν. Επιπρόσθετα, το σύστημα αμοιβών επιβάρυνε την δημιουργία των κινδύνων.

Οι κυβερνήσεις και οι κεντρικές τράπεζες έχουν την ευθύνη να διατηρούν την οικονομική σταθερότητα μέσω ικανοποιητικής εποπτείας και ρύθμισης των αγορών και των οργανισμών. Όμως, οι εποπτικές αρχές σε πολλές περιοχές είχαν κομματιαστεί και οδήγησαν στην απουσία ευθύνης για τους διάσπαρτους κινδύνους του συστήματος. Οι εποπτικές και ρυθμιστές αρχές απέτυχαν να εξιχνριστούν με την εξέλιξη των αγορών. Επιπρόσθετα οι οικονομικοί οργανισμοί κατέστησαν πολύ μεγάλοι σε σχέση με το μέγεθος της οικονομίας. Τα δημόσια οικονομικά ήταν εκτεθειμένα σε μεγάλους κινδύνους.

Ο σκοπός αυτού του κειμένου είναι να ανάλυση τις αιτίες και τα μαθήματα που εξήχθηκαν από την οικονομική κρίση από την οπτική γωνία των Ανώτατων Οργανισμών Ελέγχου.

Η ανάλυση επισημαίνει πολλές παλιές και νέες προκλήσεις για τους ΑΟΕ στο έργο του έλεγχου και των επιπτώσεων των ενεργειών που διεκπεραιώνονται από εκτελεστικά παραρτήματα των κυβερνήσεων.